ANUL I No 43. | 6 PAGINI 10 Pf. | Joi 28 Maiu 1942

TRANSNISTRIA

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET TIRASPOL

GAZETA REDEŞTEPTARII NAŢIONALE A ROMANILOR DINTRE NISTRU ŞI BUG

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA BUCUREŞTI Strada Sărindar 5-7-9

„Aţi dovedit, Români, că Neamul Românesc nu piere şi nu va putea pieri.

Că azi, bate mai temeinic decât oricând, în toate cieţile româneşti, o singură inimă; că toate braţele se ridică într'o singură închinare cucernică la un singur altar şi se pleacă vânjoase, gata de luptă şi de muncă pentru un singur ţel: Patria".

Mareşal ION ANTONESCU

„Din jertfa soldatului Român şi German, din presărarea cu atâtea cruci de morminte a drumurilor dela noi, din florile de lumină ale sufletelor vitejilor ce au trecut în lumea celor ce nu mai glăsuesc, s'a reuşit să se îndepărteze pentru totdeauna, sclavia bolşevică şi să se durează aici, lume nouă, izvorită dintr'o credinţă şi chemare nouă".

Guvernator GH. ALEXIANU

Şcoală moldovenească peste Bug

In multe scrieri s'a arătat cum s'au întins Moldovenii şi s'au aşezat până dincolo de apele Niprului. Istorici, cu mare greutate în cuvânt, au arătat ceva mai mult, că Românii sunt cei dintâi locuitori aşezaţi temeinic pe aceste meleaguri. (Miliucov).

Urmaşi ai vechilor Brodnici pe care izvoarele străine ni-i arată trăitori la pragurile Niprului, Românii, după retragerea Tătarilor, nu au făcut altceva decât să-şi reocupe vechile lor aşezări.

Cu tot numărul cotropitor de mare al străinilor, care au venit în urmă, această ramură daco-romană şi-a păstrat peste veacuri fiinţa ei, aşa cum a fost hărăzită dela Dumnezeu.

Tarismul nu le-a dat niciun fel de cultură naţională. Bolşevismul a căutat să le strecoare otrava comunistă, folosind limba lor natală. Sufletul moldoveanului însă a rămas neatins de buruiana rea şi aşteaptă să fie îndrumat şi luminat, în duhul credinţei, limbei şi obiceiurilor noastre strămoşeşti.

Dacă astăzi lucrul acesta se face la Românii dintre Nistru şi Bug, nu tot aşa se întâmplă cu cei de peste Bug.

In această privinţă, gazeta ukrainiană: „Ukrainschi Visti" (Organul Comisariatului Orăşenesc din Kirovograd), Anul I Nr. 36 din 31/XII/941, care întâmplător ne-a căzut în mână, ne arată lucruri puţin îmbucurătoare. Sub titlul: „Soarta unui sat Moldovenesc" autorul articolului (P. Dunai) după ce face o descriere sumară, cu consideraţiuni istorice, asupra trecutului şi prezentului îndurerat al satului moldovenesc **Hrusca**, ruinat de stăpânirea bolşevică, încheie, plin de îngrijorare, că în jurul Elisavetgradului sunt un mare număr de asemenea sate moldoveneşti, care nu se bucură nici astăzi, după eliberare, de lumina cărţii naţionale.

Acest fapt ar trebui să intre în preocupările Inspectoratului Regional de învăţământ. Deasemeni cere să li se dea ajutor material, lemn de construcţie, etc., pentru a-şi reface gospodăriile.

Iată cum arată suferinţa şi lipsa şcoalei la aceşti fraţi:

...„Moldovenii, în mai multe sate, au fost aspru pedepsiţi şi persecutaţi. Aproape 900 de gospodării au fost distruse în comuna Suboţi şi 500 de familii, în comuna Hrusca. Toţi aceşti plugari au murit de foame, sau au fost deportaţi în Siberia şi insula Soloveţe".

...„In regiunea noastră sunt o mulţime de sate moldoveneşti, cărora noi, cu regret, le dăm încă foarte puţină atenţie în privinţa culturii şi educaţiei naţionale. Dacă în trecut în satul Hrusca, funcţionau două şcoli moldoveneşti, astăzi este numai o singură şcoală ukrainiană... Ar fi şi mai bine dacă elevii, pe lângă limbile ukrainiană şi germană, ar învăţa şi limba moldovenească. Nu se poate ca aceşti copii să-şi uite cu totul limba lor de baştină".

Nu ştim ce măsuri s'au luat de cârmuitori, în urma semnalului dat de acest articol. Este dureros cum acestor fraţi moldoveni nu li s'a dat până astăzi, niciun fel de şcoală naţională, pe câtă vreme ukrainienilor dintre Nistru şi Bug, până în ultimul sătuc li s'a dat şcoală şi se cultivă toţi în limba şi spiritul lor naţional.

Andrei Niculescu

PRIMUL „ZECE MAI"

In aceste momente când prin vitejia ostaşilor români, alături de aceia ai marilor noştri aliaţi, Germania şi Italia, se făuresc condiţii pentru crearea nouei Europe, mai bune şi mai drepte, a început şi în sufletele românilor de peste Nistru să ardă cu flacără mare nădejdea în dreptatea naţională, care până mai eri abia mai licărea în bezna nopţii seculare a jugului străin.

Oprimaţi până la 1917 timp de peste 100 ani de Rusia ţaristă, care le refuza lumina culturii, ei au căzut apoi în cea mai neagră robie a sinistrului regim sovietic, care a întrecut în neomenie şi cruzime cu mult orice şi-ar fi putut închipui vreodată mintea omenească în tot decursul istoriei.

Pământul, rădăcina şi baza existenţei lor, li s'a luat, pentru credinţa în Dumnezeu erau deportaţi în Siberia şi pe insulele Mării Albe, pentru încercările lor de a scăpa peste Nistru, în România liberă, erau exterminaţi cu miile, iar pe cei rămaşi cu viaţa din aceste încercări i-au împrăştiat pe tot întinsul Rusiei şi al Siberiei, despărţind copiii de părinţi şi bărbaţii de soţii.

Avem date precise culese astăzi în Transnistria, la faţa locului, că peste 200.000 de Români mobilizaţi, condamnaţi sau deportaţi îşi trăesc ultimele zile în puşcăriile şi lagărele Rusiei, sau vagabondează prin pustietăţile Siberiei şi ale Nordului arctic rusesc.

Zeci de mii de moldoveni şi-au pierdut viaţa în acest infern planetar, care este Rusia Sovietică, căci regimul comunist nu este altceva decât puşcărie, foamete şi moarte.

Populaţia românească de dincolo de Nistru, rămasă pe loc, a fost redusă la un primitivism înspăimântător, lipsită de orice avut, de credinţă în Dumnezeu şi de hrană sufletească, fiind astfel transformată în sclavi, cari erau datori să muncească ca animalele pentru producerea valorilor necesare scopurilor revoluţiilor comuniste de pe tot globul pământesc, şi în schimb n'aveau alte drepturi decât de a-şi diviniza opresorul lor Stalin.

In zorii zilei de 22 Iunie 1941, când goarnele Armatei române anunţau trecerea Prutului, românii-transnistrieni au simţit că aceste goarne vestesc şi trecerea Nistrului.

Astăzi tricolorul neamului românesc flutură peste tot întinsul Transnistriei, unde ca prin farmec a început renaşterea vieţii româneşti în iubire între fraţi, în credinţă în Dumnezeu, în nădejde în viitor şi în dreptate românească.

Generaţiile viitoare vor fi unanime în a condamna regimul comunist ca cea mai odioasă barbarie din toată istoria omenirii, săvârşită de un grup de sectanţi fanatici şi cruzi, cari au încercat să facă o uriaşă experienţă de distrugere a civilizaţiei şi a spiritului liber al omului.

Această experienţă este astăzi pe punctul de a se termina definitiv, şi unii din primii cari au fost eliberaţi de sub bisturiul infectat al comunismului — sunt românii transnistrieni.

Astăzi, în ziua de 10 Mai, zi simbolică a unirii tuturor Românilor, este primul 10 Mai când şi noi, Românii de peste Nistru, ne putem bucura de libertate românească, ne putem îmbrăţişa cu fraţii noştri din România veche, din Ardeal, din Basarabia şi din Bucovina.

Nu se poate ca soarele, simbolul luminei şi dreptăţii, care acuma a răsărit şi pentru noi, să mai apună vreodată şi noi să fim din nou aruncaţi în temniţă străină.

Noi nu mai vrem întoarcere nici în puşcăriile kolhosnice, — lagărele de concentrare comuniste, — noi vrem să rămânem pe veci împreună cu toţi fraţii de sânge!

I. DUMITRAŞCU

„APA TRECE, PIETRELE RĂMÂN"

Istoria ne arată că dârzenia poporului românesc n'a fost înfrântă de valurile nenorocirei ce s'a abătut asupra lui în decursul veacurilor. Şi dacă uneori s'a îndoit sub presiunea forţei din afară, ea din încercările grele cu duşmanii a eşit dreaptă, mai viguroasă şi mai puternică. Cu cât pericolul Neamului era mai mare cu atât mai mult creşteau forţele şi rezistenţa lui. Fiii Neamului nu cedau nici atunci când vitregia vremurilor îi separau de trunchiul matern. Ei rezleţiţi, purtau în sufletul şi inima lor pecetea însuşirilor româneşti şi vigoarea rezistenţei contra străinismului, şi presiunei de desnaţionalizare.

Dovezile sunt eloquente: România după atâtea încercări a devenit o ţară mare iar provinciile ei, odinioară subjugate, şi-au păstrat înfăţişarea şi caracterul românesc; şi atunci când a bătut ceasul izbăvitor fiii lor au rupt lanţurile robiei, au forţat şi nivelat hotarul despărţitor ca să-şi manifeste drepturile şi vigoarea Neamului.

Acelaş proces istoric îl avem şi în Transnistria. Moldovenii transnistrieni eliberaţi de arma română cu dragoste de frate sunt treziţi din somnul sclaviei comuniste şi fiind repuşi în drepturile şi gospodăriile lor distruse de hoardele bolşevice îşi freacă ochii ca după un vis urât pe care l'au trăit în realitate. Ei acum uitându-se în jurul lor cu ochii lăcrămaţi de chinuri îşi deapănă anii suferinţelor şi vorbesc cu fraţii lor izbăvitori dela suflet şi dela inimă la inimă. In ochii fiecăruia citeşti o tragedie; pe faţa fiecăruia vezi urmele brăzdate de sclavie fie tânăr sau bătrân; în fiecare familie găseşti lipsa vre'unui membru deportat sau gospodării părăsite şi distruse ai căror stăpâni zac în tundrele Siberiene. Sălbăticia bolşevicilor a mers până acolo că fără nici o milă au lăsat copii mici orfani pe drumuri fără nici un adăpost, care îţi provoacă amară durere când te uiţi la zdrenţele şi feţele lor palide.

Acesta a fost „raiul bolşevic" trâmbiţat în toată lumea.

Dar apa trece şi pietrele rămân.

Sufletul moldovenilor transnistrieni n'a putut fi nimicit, însuşirile lor de român n'au putut fi înlocuite, cu toată otrava comunistă distrugătoare de viaţă naţională, de credinţă, personalitate şi de proprietate individuală.

Moldovenii transnistrieni păstrându-şi tradiţiile strămoşeşti şi în deosebi credinţa şi graiul au stat ca o stâncă la hotarul Moldovei în aşteptarea zilelor mai bune şi izbăvirea lor de persecutori. Ei a fost conduşi de instinctul naţional şi de inspiraţia mormintelor strămoşeşti, care le indicau calea mântuirei. Şi dacă ceaţa străinismului uzurpător se îngroşea şi conştiinţa în aparenţă adormea sub presiunea liftelor păgâne, ei acuma mândri şi recunoscători îndreaptă rugăciunile lor către cer şi scuturându-se de urmele spurcate cu sufletul deschis şi curat stau în faţa Neamului şi Patriei. Românii transnistrieni n'au pierdut niciodată legătura cu credinţa în Dumnezeu şi graiul Neamului şi au stat dârji în faţa tuturor uzurpatorilor vremelnici, fără a se clinti din locurile lor, pe care au fost primii ocupanţi stabili.

A. Ghirea

CÂNTEC PENTRU VIAŢĂ

1.

Vreau să-mi adie'n suflet un cântec aprilin
— Ca mirosul din floare, adâncul să-mi desfoaie —
Să-l simt curat şi proaspăt ca cerul după ploaie
Şi'ngenunchiat în noapte, — iubirii să-i închin...

2.

Vreau iarăşi, să-mi murmure-un şopot de isvor
Prin sălciile speranţei, dar nimănui să-i spun.
Din stuláriş de vise albi nuferi să adun
Să le 'mpletesc cunună, pe fruntea unui dor.

3.

Vreau să străpung înaltul cu zvâcnet de scobar,
Să mă 'nvelesc pe umeri cu a cerului maramă
Să bat în gongul lunii şi'n sunet de aramă
Porţi largi către himeră să'ntredeschid, stelar.

4.

Din leasa veghei mele să smulg foi de vedenii
Nu arătări de ceaţă, ci trup aprins s'adulmec
Lin, după patimi aspre, cu zori în piept s'alunec
Cum lunecă făclia pe chip de Crist, la denii...

V. TOPOR

RĂVAŞ RĂZĂŞESC

Eu sunt răzăşul Leonte Năvală:
Mă trag din ctitorii mari de viteji;
Trecutul arde 'n mine, ca 'n găteji,
Iar numele mi-i tors dintr'o răscoală...

Hrisoave vechi îmi pomenesc străbunul
Şi sub peceţi stă răzăşia mea;
Strămoşul meu muri 'ntr'o luptă grea,
Când birui-a Alexandru Bunul...

Un alt bătrân, sub Ştefan Voevodul,
A fost la Nistru vajnic pârcălab;
Era la cuget rumân, cum îi rodul,
Şi braţul lui de fier era, nu slab.

Urmaşii mei care spălaţi ocara
Ce-acoperise neamul românesc,
Mă rog lui Dumnezeu: Să măriţi ţara,
S'o rotunjiţi, ca pe un măr domnesc...

Am stat la Nistru de ajuns. De-acum
Doresc de linişte ca să am parte;
Mutaţi hotarul ţării mai departe
Cu eu-s sătul de margine de drum.

TRANSNISTRIA

GAND ŞI SLOVA ROMANEASCA

IMNUL REGAL

Pentru cor mixt

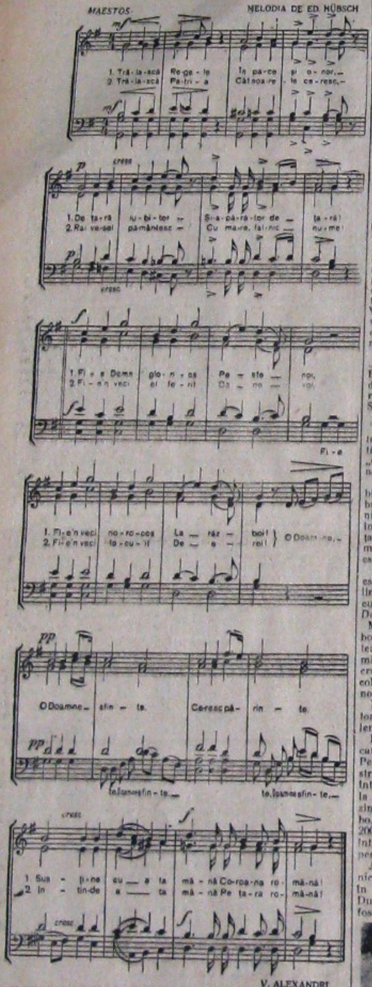

Eduard Hübsch

(1825-1894)

S'a născut în (comuna Bitse, din Comitatul Treuchen).

Studiază la Conservatorul din Praga vinara, cu profesorii *Pixis* şi *Mildner*, compoziţia cu *Kittle*, apoi la Viena cu *Bohm* şi dirijatul cu renumiţii capelmaiştrii *Cornet, Proch, Eckert* şi *Esser*. Vine la Iaşi în 1859 în fruntea unei trupe italiene de operă. La 1861 e numit şeful muzicii pompierilor din Bucureşti, iar mai târziu şef al muzicei Reg. 2 Linie, din Craiova. La 1881 e însărcinat de Ministerul de Războl să organizeze fanfarele militare ale tuturor regimentelor pedestre şi călare. Peste patru ani e avansat maior şi numit inspector al muzicelor armatei române, pe lângă care post obţine şi funcţia de şef al orchestrei Teatrului Naţional din Bucureşti. A scris numeroase marşuri, melodii de dans şi lucrarea în franţuzeşte „Studiu asupra organizării muzicelor militare în statele militare ale Europei".

IMNUL REGAL ROMAN a fost compus pe la 1861 şi intitulat „Marşul Triumfal". In sunetele acestuia se făcea onorul la Domnitor şi steag. In 1884 această compoziţie e transformată în *Imn Regal*, adăugându-i-se versurile marelui poet Vasile Alexandri: *„Trăiască Regele"*...

T.

GRANIŢELE PĂMÂNTULUI ROMÂNESC

Din conferinţa ţinută la Tiraspol la 10 Mai 1942 de dl. Prof. Const. Giurescu

In această zi de întreită pomenire, gândul ni se duce înapoi spre cel ce a întemeiat Statul românesc, modern.

Cinstim amintirea celui care prin venirea sa în anul 1866, prin câştigarea independenţii în 1877 şi prin ridicarea Statului său la rangul de regat în 1881, s'a legat atât de mult de poporul român, încât astăzi, în ziua de 10 Mai, în toate părţile locuite de Români, un singur nume stă pe buze „Carol I Intemeietorul".

Adresându-se ofiţerilor germani, d. Prof. Giurescu spune:

An diesem nationale Feiertage des rumänischen Volkes an welchem die Grundlagen zum heutigen rumänischen Staate unter der glucklichen Regierung des Königs Carol der Ersten aus dem Hause Hohenzollern-Sigmaringen gelegt wurden, begrüsse ich mit besonderer Freude die hier anwesenden Vertreter der glorreichen deutschen Wehrmacht, an dem Tage, an welchem wir die Erinnerung an die Vergangenheit mit der Hoffnung auf die Zukunft verbinden.

Ich will meine Konferenz über „Die Grenzen des rumänischen Bodens" entwickeln und zeigen dass diese Grenzen bis dorthin reichen wo die rumänische Sprache gesprochen wird.

Doamnelor şi Domnilor,

Institutul Ştiinţific transnistrian m'a invitat să vorbesc astăzi în faţa d-voastră despre „Graniţele pământului românesc".

Dar înainte de a intra în subiectul comunicării mele, trebue să stabilim despre ce graniţe voiu vorbi. Graniţa poate fi înţeleasă în două feluri: Graniţa politică şi graniţa etnică. Cea mai sigură şi cea mai puternică este graniţa etnică.

Graniţa pământului nostru este acolo până unde se aude limba românească. Ea coincide cu graniţa limbei strămoşilor Daci şi Romani.

Masa etnică este cea mai mare bogăţie a unui Stat. Dacă cercetează cineva graniţa etnică românească va fi izbit de un lucru: Ne întindem astăzi până acolo unde se întindeau strămoşii noştri.

Nu este o potrivire întâmplătoare, ci este o rânduială de milenii.

Dovadă, sunt mărturiile vechi care s'au păstrat din abundenţă. Pe malul de răsărit al Nistrului, strămoşii noştri Daci şi Geţi se întindeau acum 2000 ani până la Nipru. Sunt confirmările dezinteresate ale geografului Strabo. In acelaş timp, adică acum 2000 de ani, strămoşii noştri se întindeau până dincolo de Tisa peste câmpia Panoniei.

A fost în acea vreme o puternică mire a strămoşilor noştri în toate direcţiile. Spre Sud, Dunărea nu a fost hotar etnic, a fost numai un hotar geografic, care n'a putut coincide niciodată cu cel etnic. Elementul etnic românesc trecea Dunărea. Păstorii noştri au ajuns până în munţii Balcani — vechiul Hemus — de unde s'a întemeiat odinioară Imperiul Româno-bulgar sub conducerea lui Petru şi Asan.

Vremurile vechi ale strămoşilor noştri sunt amintite în frumoase cuvinte de către părintele Istoriei „Herodot". Vorbind de Geto-Daci, el se minunează de credinţa lor în nemurirea sufletului şi îi socoteşte tot deodată drept „cei mai viteji şi cei mai cinstiţi dintre Traci".

Şi înspre răsărit, Dacii sau Geţii au fost puternici. Bugeacul e numit de cei vechi „stepa getică". Tribul Tyrageţilor se întindea dela Tyras până la Borysthenes.

Nu după multă vreme, pe la începutul celui de al doilea secol al erei creştine, un mare popor ameninţă viguroasele triburi dace. Este vorba de cel de al doilea strămoş al nostru, de Romani. Graniţa vastului Imperiu Roman atingea Nordul Mării Negre, Olbia, mergea până la Chersonezul Tauric. In felul acesta, Geţii au fost cuceriţi de către Romani care au păşit cu sevilele lor dincolo de Nistru. Tot ţărmul de Nord al Mării Negre a fost sub stăpânrea Romanilor.

Peste tot, consulii romani şi-au comandat Legiunile, vulturii romani au fluturat pretutindeni. Ruinele de astăzi, ce se găsesc în cele trei continente ale Lumii vechi, dovedesc cu prisosinţă marea putere a Romei.

Din contopirea acestor neamuri cu renume legendar ne-am născut noi Românii. La această contopire au ajutat mult şi veteranii romani. Serviciul militar dura 25 ani; la eliberare, soldaţii romani căpătau o proprietate şi dreptul de cetăţenie; ei rămâneau apoi în Dacia unde îşi întemeiau gospodării.

Au urmat marile deplasări de popoare din nordul Europei şi din Asia, către centrul imperiului roman. Cu această ocazie s'au emis de către unii vecini ai noştri eronata părere că Românii au părăsit Dacia şi s'au retras în sudul Dunării. Aceasta este o imposibilitate. Au plecat funcţionarii, autorităţile, bogătaşii — care puteau trăi cu banii oriunde — dar plugarul şi păstorul, meseriaşul mic, etc., n'au avut de ce să se ducă, în atari situaţii. Ei rămân pe loc, sub orice furtună, legaţi fiind de pământul din care scot pâinea zilnică.

In evul mediu, îi găsim tot în aceste părţi. Cronicele ruseşti, pomenesc că la nord şi răsărit de Nistru erau Valahii. Deasemenea isvoarele bizantine ne dau ştiri preţioase despre existenţa strămoşilor noştri la nord de Dunăre. Peste tot, pe această suprafaţă de pământ, găsim acelaş neam din vremurile vechi şi până astăzi. Am ţinut vadul Nistrului, Dunării, Tisei. La Nistru începând dela Hotin până la Mare s'au născut aşezări româneşti, asemenea şi în partea dreaptă a Dunării.

Am auzit, vorbind cu sătenii din comuna Slobozia, cuvinte vechi care azi nu se mai aud în vechiul regat. Exemplu: Anină, este latinescul arena=nisip.

Rezultă de aici că, populaţia română din aceste părţi este foarte veche; nu este venită în secolu' 17 şi 18 în vremea lui Duca-Vodă. Ea este din timpuri vechi. Cercetările lingvistice care se pregătesc vor dovedi amănunţit vechimea elementului românesc la răsărit de Nistru.

Stăpânirea populaţiei româneşti în aceste locuri îşi atinge punctul culminant în vremea lui Duca Vodă — cel cu trei tuiuri — care şi-a clădit case la Ţigănauca — în faţa Sorocei — şi la Nemirov. Aci el a chemat lumea, au luat fiinţă aşezări, aci avea curte domnească. Dar şi după scurta domnie a acestuia, emigrările Românilor nu s'au oprit în aceste regiuni. Secolul 18 este o vreme în care o sumă de moldoveni s'au aşezat la răsărit de Nistru. Chiar Ruşii le făgăduiau Moldovenilor multe înlesniri, dându-le pământ cu gândul de a forma o „nouă Moldovă".

In ceeace priveşte hotarul de Sud, constatăm acelaş fenomen ca şi în răsărit.

Dunărea, caşi Nistrul n'a fost niciodată hotar etnic pentru Români. In Timoc, în Serbia sunt sute de mii de fraţi de ai noştri. In Bulgaria până la Balcani întâlneşti sate de Români.

Se constată un fapt foarte interesant. Noi ne întindem astăzi pe aceleaşi locuri pe care se întindeau acum 2000 ani strămoşii noştri Geţi, pe aceleaşi locuri pe care se întindeau acum 1000 de ani plugarii şi păstorii noştri.

Aceasta este o întâmplare, este o lege a firii. Inseamnă că chiar dacă Statul nu poate întinde hotarele mai departe, Poporul le întinde el prin puterea lui creiatoare.

Lupta noastră timp de sute de ani a fost să se potrivească hotarul politic cu cel etnic. Problema este în plină desfăşurare. Eu socot că viitorul va aduce poporului nostru şi alte zile însemnate.

Serbăm astăzi 10 Mai pe pământul Moldovei dintre Nistru şi Bug.

Facă cerul, ca rugăciunile de slavă către Domnul precum şi Imnurile de laudă pentru oştire să răsune deopotrivă la Tiraspol ca şi în celelalte ţinuturi româneşti.

Sătence din Maramureş

STRAJE PE BUG

Din tinda mănăstirilor Moldovei a isvorit slova românească plină de har şi cu temeiu întru cele bune.

Iată ce minunată faptă s'a împlinit sub ochii noştri, aici, în Transnistria eliberată:

Ieromonahul Varlaam Chiriţă, pornit în misionarism creştin peste Nistru, a poposit la Berşad, târguşor pe malul Bugului

Acolo, din gând curat şi rodnice strădanii, găsind o veche tipografie la o mânăstire din apropiere, a făcut să apară revista: „Duminica", „revistă de propagandă românească şi creştină", după cum bine i-a plăcut Sfinţiei Sale s'o numească.

A tipărit până acum opt numere, fiecare în câte opt pagini mici, dar îngrijit culese şi pline cu fel de fel de învăţături creştine şi cu lămuriri despre trecutul şi viaţa Neamului nostru.

Fapta românească şi creştină dela Berşad-Balta merită toată cinstea noastră.

Fr. Munteanu-Râmnic

CÂTEVA RÂNDURI PENTRU EROINA DELA MANA

Intr'unul din cotidianele de informaţie am întâlnit un articol care descria fapta eroică a inimoasei basarabence Teodora Sovcov.., Dora, cum îi spuneam.

Nu mă îndoiesc că şi cititorii noştri cunosc ceia ce a făcut această fiică a Basarabiei Româneşti pentru Patria ei. De aceia nu voiu mai vorbi despre aceasta, ci mă voiu sili să-mi adun toate amintirile în legătură cu inimoasa şcolăriţă — care a binemeritat dela Patrie distincţia **„Serviciul Credincios"**, pentru ca astfel să fac şi pe cititorii noştri s'o cunoască pe cât este posibil.

Am cunoscut-o pe Dora în vacanţa Paştelui din 1938 la Leova, unde aceasta venise să petreacă sărbătorile la o verişoară de a mea, cea mai bună colegă şi prietenă a ei.

Am revăzut-o apoi în Iunie 1940, când din nou venise să-şi vadă prietena de care se despărţise, deoarece aceasta din urmă îşi continua şcoala la Bucureşti. Atunci am putut s'o cunosc şi mai bine şi să mă conving de măreţia sufletului ei tânăr, plin de viaţă şi entuziasm românesc. In timpul „ultimatum"-ului pentru cedarea Basarabiei, am trecut împreună prin chinuri sufleteşti ce nu se pot reda.

Mi-amintesc de seara zilei de 28 Iunie 1940, când ultimele trupe româneşti ce se aflau instalate la Leova, au părăsit oraşul nostru... In inimile noastre s'a produs un gol nesfârşit şi impresia singurătăţii ne dădea fiori de groază şi înstrăinare. Aveam impresia că suntem nişte copii abandonat de părinţi vitregi şi năuciţi de vârtejul vieţii nu ştiam în care parte s'o apucăm. Calea ne era deschisă spre paradisul libertăţii, iar Ţara îndurerată ne aştepta cu braţele deschise... Dar din stânca fatalităţii se prăbuşi în drumul nostru un obstacol de neinvins.

Stăteam, ca paralizaţi, la noi acasă, în jurul mesei din sufragerie, cu bagajele strânse. Eram toţi cu figurile livide, din care s'a scurs şi ultima picătură de sânge, concentrat în jurul inimei, de emoţia durerii ce ne stăpânea. Lacrimi fierbinţi ne brăzdau obrajii; era singura expresie a suferinţei covârşitoare, a durerii fără margini ce ne stăpânea, căci raţiunea aproape ne părăsise, iar graiul nostru nu mai exprima nimic.

Dora era cu noi... Stătea nemişcată şi era albă ca varul. Tăcerea era prea apăsătoare; îmi îndreptai privirea spre ea, iar gândurile noastre par'că s'au înţeles... Dora sări în picioare şi rupse tăcerea. Vocea ei era un imperativ categoric ce străbătu strident tăcerea parcă venită din adâncul mormintelor strămoşeşti: „De ce plângem?!... să trecem la fapte că nu avem timp de pierdut. Eu plec cu D-voastră.

Ca electrizaţi am sărit toţi în picioare şi am pus mâna pe valize, poate de teamă să nu ne-o ia Teodora înainte!

Atunci interveni vocea blândă a „tusei" Olimpia:

„Dora, fetiţa mea, tu nu poţi pleca, trebue să-ţi aştepţi părinţii aci până vor veni".

Fata, — şi mai palidă de cum era, îşi reluă locul cu amărăciune în suflet. Puterile îi au părăsit-o parcă ar fi auzit cel mai groaznic verdict pronunţându-i-se...

Dar evenimentele s'au succedat vertiginos şi peste încă două zile hoardele „roşii" au invadat pământul sfânt al Basarabilor.

Ne aflam din nou adunaţi la noi acasă unde „puneam Ţara la cale" când fratele meu se năpusti, venind din oraş cu noutatea că podul de peste Prut s'a închis şi că nimeni nu mai poate trece „frontiera"...

Am rămas încremeniţi. Dora avea o lumină stranie în ochi... îşi petrecu privirea asupra noastră a tuturor, apoi spuse — cu o voce pe care n'o cunoşteam: — „Tuşă Olimpia, mi-ai mâncat norocul!"

Cuvintele fetei se înfipseseră ca un cuţit în inima bună a bătrânei; ea clătină — pierdută — din cap, apoi strânse pe Dora la pieptul ei şi isbucni în hohote de plâns...

Lydia Buga

TRANSNISTRIA
VIAȚA ROMÂNEASCĂ INTRE NISTRU ȘI BUG

PRIMUL ZECE MAI IN TRANSNISTRIA

Sărbătoarea dela Tiraspol

Primul 10 Mai în țara pe veci desrobită dintre Nistru și Bug, Transnistria, a fost sărbătorit în orașul Tiraspol, capitala Guvernământului.

De dimineață s'a oficiat un Te-Deum.

Erau de față: d. Emanuel Cercavski, secretarul general al Guvernământului, reprezentând pe d. prof. Gh. Alexianu, Guvernatorul Transnistriei, care a participat la serbarea dela Odesa; general Dimitriu, prof. universitar C. Giurescu; Rittmeister Baron von Malchus; colonel Georgescu, prefectul județului Tiraspol; colonel Moisiu, șef de Stat Major; colonel Prodan Alion; un mare număr de ofițeri români și germani; directorii Guvernământului: Gheorghiu, Râmniceanu, Frasin Munteanu-Râmnic, directorul propagandei; Ștefănescu, directorul învățământului; cons. I.A. Niculescu, Pop, șef de cabinet; Toma Jalbă, consilier național; dr. Zaftur, vice președintele românilor transnistrieni, funcționarii Guvernământului, corpul didactic și toți elevii și elevele școlilor primare și secundare din localitate, un mare număr de locuitori din oraș și împrejurimi.

La sfârșitul slujbei religioase au luat cuvântul Prea Cucernicia Sa părintele protoereu major Croitoru și apoi d. general Dimitriu care a spus:

„Sărbătorim azi cea mai frumoasă și cea mai aleasă zi de serbare națională a neamului nostru, legând de ea amintirea scumpă a celor mai mari fapte istorice pe care poporul românesc le-a trăit sute de ani.

Zece Mai, este ziua care ne face să desprindem de pe firul istoric al vieții de vrednicii, a celei încrustături adânci, a celor mai de seamă momente istorice cunoscute de întreaga suflare românească.

Țara și întregul popor, sub conducerea tânărului și iubitului nostru Rege și a Mareșalului nostru biruitor, trăesc iarăși zilele de legendar eroism, așa cum cunoaștem noi că au fost strămoșii.

Apoi a avut loc o recepție în sala Guvernământului, unde d. Emanoil Cercovski, secretarul general, a ținut o scurtă alocuțiune arătând deosebita importanță a zilei de 10 Mai pentru Românii transnistrieni. D-sa a ridicat paharul închinând pentru M. S. Regele Mihai I, M. S. Regina Mamă Elena, Mareșalul Desrobitor, pentru Germania Mare și Fuehrerul ei Adolf Hitler.

Asistența la solemnitatea desvelirii plăcii comemorative așezată pe casa în care s'a ținut congresul național dela 1917

Un strigăt de unire

La orele 17, în prezența aceleiași asistențe, s'a desvelit placa comemorativă așezată pe zidul casei unde s'a ținut primul congres pentru unire, în 1917, al Românilor transnistrieni.

Sfințirea acestei plăci s'a făcut de către un sobor de preoți, în frunte cu Prea Cucernicia Sa Arhimandritul Iuliu Scriban, șeful misiunei ortodoxe române din Transnistria, care după terminarea serviciului religios a spus următoarele:

Cuvântul bisericii

„Se împlinesc acum cuvintele din graiul Mântuitorului Christos: Mulți sfinți și prooroci au dorit să vadă ceeace voi vedeți și n'au văzut. In adevăr, vedem azi stări de lucruri și împliniri de fapte pe care mintea cea mai luminată nu putea să și le închipue. Pot fi grele aceste vremi de război, putem îndura multe, dar ele cuprind totuși fapte ce te covârșesc, prin măreția lor. Așa sunt clipele de acum. Ulița aceasta care sub bolșevici purta numele de 25 Octombrie, pentru a înveșnici intronarea domniei lor satanice, acum și-a căpătat numele de 17 Decembrie, în amintirea datei de 17 Decembrie 1917, când Românii transnistrieni au strigat în auzul lumii că vor să fie și ei alături de toți românii. Ei s'au adunat în casa aceasta, pe zidul căreia am pus această placă de fericită amintire".

In încheiere, Prea Cucernicia Sa a spus:

„Ne amintim de câte plăceri mari și alese am avut pentru a ne uni. Iată de ce noi trebue astăzi să săltăm de bucurie că vedem ceeace nu și-au închipuit măcar cei mai înflăcărați doritori de înălțare a Neamului Românesc. De aceea să strigăm cu mulțumire: Mărire întru cei de sus, lui Dumnezeu, Amin!"

Viață slobodă românească

Transnistrianul Iosif Moloman a citit procesul-verbal pe baza căruia s'a hotărît așezarea plăcii comemorative, a cărei inscripție glăsuește:

„In anul 1917, Decembrie 17, s'au adunat aici moldovenii de peste Nistru și într'un glas au cerut dreptul la unire și la viața slobodă românească. Dar stăpânirea străină ne-a ținut în întuneric și în robie, până la anul 1941, când în domneștile zile ale M. S. Regelui Mihai I, vitezele oști române și germane, sub comanda d-lui Mareșal Antonescu au împlântat aici steagul biruinței și crucei lui Christos".

A vorbit apoi prof. Ștefan Bulat, președintele institutului și fost președinte al adunării dela 1917 care a spus între altele:

Clerul în frunte cu arhimandritul Scriban

Cuvântul fostului președinte al adunării dela 1917

„La 17 Decembrie 1917, în această casă am avut fericirea să prezidez congresul moldovenilor din ținuturile de pe malul stâng al Nistrului, Cherson și Podolia. Astăzi ne-am adunat iarăși în acelaș loc, pentru a aminti un fapt istoric, care cu 25 de ani în urmă, la 17 Decembrie 1917, a frământat sufletul Românilor dintre Nistru și Bug.

Direcțiunea Propagandei, prin stăruința d-lui Frasin Munteanu-Râmnic, a luat inițiativa să se așeze pe această casă o placă de marmoră cu istorica inscripție pe care mâna d-lui secretar general al Guvernământului a desvelit-o în fața dvs., ca să arate trecătorilor amintirea tresăririlor de viață românească avute aici de moldovenii transnistrieni la 17 Decembrie 1917. Aceasta arată că între Nistru și Bug a viețuit și viețuește un popor cu sânge și suflet românesc.

Un istoric rus Beceacoi în lucrarea sa „Moldavia" spune că zilnic se descopăr tot mai multe sate moldovenești, care în statistici sunt trecute ca rusești sau ucrainine.

In statisticile românești găsim 1 milion două sute de mii moldoveni peste Nistru. Eu nu mă conduc însă nici după unii, nici după alții, pentrucă știu că pe acest pământ locuesc numai români. Și acest adevăr dovedește cu prisosință, chiar față de stăpânirea nedreaptă a bolșevicilor, care ei înșiși au creat Republica Moldovenească în 1924, că noi suntem cei dintâi găzdași ai acestor plaiuri.

Sângele vărsat de eroii Neamului nostru pe acest pământ nu este decât un cheag venit pentru a eterniza unirea preconizată la 17 Decembrie 1917 și realizată după 25 de ani de eroul Neamului nostru Mareșalul Ion Antonescu.

A vorbit apoi Toma Jalbă consilier național transnistrian, în numele țărănimii dintre Nistru și Bug:

Cuvântul lui Toma Jalbă

Fraților,

Aici sub zidurile aiastei case pe peretele căreia se așează astăzi o lespede de aducere aminte a vremurilor din 17 Decembrie 1917, când de aici de sus, a tunat glasul Moldovenilor pentru Unire, eu am cinstea să vă arăt cum am ajuns la această adunare.

„Le 1917, toate noroadele din care era alcătuit Imperiul Rus, au prins a se hotărî pentru libertate. La fel au făcut și frații noștri basarabeni.

„La congresul dela Chișinău, la 21 Octombrie 1917, s'a hotărît alipirea Basarabiei la Patria mamă România. Eram atunci, împreună cu d. Ștefan Bulat, la acel congres. Și la auzul celor hotărîte m'o prins un gând de durere: „Că noi cine suntem, și ai cui suntem, și pe viitor, Dumnezeu știe sub ce stăpânire străină vom rămâne.

Noi Moldovenii, de peste Nistru, ne-am consfătuit atunci ce avem de făcut, și ne-am hotărît să pornim ca să-i deșteptăm și pe Moldovenii de peste Nistru, la o viață și un trai moldovenesc, împreună cu frații basarabeni sub steagul strămoșesc.

Venind la Tiraspol, am format un comitet național care să lucreze în acest scop. Apoi, am început a da svonul, despre cele hotărîte la Chișinău, arătând că a sosit și ceasul nostru. Aici, la Tiraspol am tipărit o chemare și un strigăt către Moldoveni sub titlul „*Ce ne trebuie nouă*", în care îi chemam la luptă, spre un viitor mai bun. Acest strigăt odată scos dela tiparniță ne-am încărcat ca măgarii, când schimbă ciobanii stâna din loc în loc și așa am plecat cu colindul prin toate satele moldovenești până hăt departe...

Din toate satele alegeam câte doi delegați, din cei mai de frunte oameni, care urmau să ia parte la congresul moldovenesc.

Intorcându-ne la Tiraspol, în chiar dimineața zilei de 17, mare ne-a fost bucuria când din toate părțile, prin toate barierele, intrau în oraș Moldovenii cu trăistile la spinare și cu căciulile pe ceafă, veseli și cântând cu gândul la o viață mai bună.

Toți au venit la această casă, în fața căreia ne aflăm noi astăzi. Au mai venit atunci și oaspeți din partea fraților basarabeni și ardeleni.

Și aici, în casa aiasta, în sala mare di sus, s'a deschis congresul, care avea în desbateri mai multe dorințe din care una și cea mai principală *dorință a Moldovenilor au fost ca în rupul capului să nu rămâie despărțiți de frații basarabeni, mergând pi aceiași cale până unde o merge și ei.*

Această dorință a fost în sufletele tuturor.

Tot atunci ca îngerul din cer chicat au prins a fâlfâi peste capetele noastre tricolorul românesc care a fost primit cu strigăte de „Să trăiască România".

Apoi, s'a ales din sânul congresului un comitet executiv, care să aducă la îndeplinire toate hotărîrile lui. Mai pe urmă, ieșind pe stradă am făcut manifestație.

Dar timpurile de atunci ne-au oprit din munca noastră și nu ne-au îngăduit să îndeplinim cele sfinte hotărîri *mai ales din cauza blestematului de Nistru, care și-a sfredelit calea, prin mijlocul Neamului nostru, ca viermele în mijlocul mărului și cu apele lui lăioase au spintecat această ramură a noastră moldovenească dela vechiul și sănătosul trunchiu al tuturor Românilor.*

„Și ca un crunt judecător ne-au condamnat încă 25 de ani de stăpânire străină. Sub stăpânire păgână, sfintele biserici străbune ni le-au stricat și sfânta credință din sufletele noastre ne-o furat-o. Gospodăriile noastre încă de bătrâni adunate, de piciorul păgân în aer au fost aruncate.

O! Fraților, noi moldovenii eram ca șoarecele care a picat în unghiile motocului, care fiind sătul se juca cu el în așteptarea poftei spre a-l înghiți.

„Astăzi, fraților, prin voința lui Dumnezeu și uriașele vitejii nemaipomenite în viața omenirii, făcute de către armatele româno-germane ne-au scăpat de urgia păgânilor bolșevici și a jidovilor blestemați, ba și chiar ghiarele motocului, care cu șoarecele se juca le-au fărâmat și lanțul, cu care eram împrejmuiți, le-au rupt, au stricat lacătul greu dela ușa de fier încuiată, ba și ușa din țâțâni au aruncat.

„Astfel, la întunericul nostru, luminii drumul i-au dat, lumină mare care ne-au luminat și sufletele de bucurie ne-au încărcat.

„Bucurie care nu mai are margini și care ne-o adus viață nouă mult dorită să pornim și noi spre un trai românesc, devenind la tulpina de unde am isvorît și noi împreună cu toți Românii.

Așa uniți, pe totdeauna împreună, cu toți Românii de pretutindeni sub domnia Regelui Mihaiu I și, sub părinteasca ocrotire a d-lui Mareșal Antonescu să ducem, de amu înainte, o viață fericită de Dumnezeu blagoslovită.

Iar din fundurile sufletelor noastre să strigăm tare și de aici, de sub zidurile acestei case, să strigăm ca să audă și să știe toată lumea.

Să trăiască România.

Cuvântarea d-lui prof. C. Giurescu

D. prof. univ. Const. Giurescu, directorul Institutului de Istorie Națională al României, a spus între altele:

„In numele Institutului de Istorie Națională din București iau parte cu emoție la această sărbătoare a transnistrienilor care este totdeodată sărbătoarea noastră a tuturor.

„Minunate sunt căile Domnului! Ceeace se părea altădată atât de greu de înfăptuit, ca să nu zic cu neputință, azi o vedem aevea, cu ochii noștri.

Stăpânire românească, oștire și steag românesc pe celălalt mal al Nistrului.

In fața dreptății Dumnezeești, care poate câteodată să întârzie, dar niciodată să dispară, ne închinăm spre cei ce au visat și au luptat pentru această clipă și care astăzi nu mai sunt ca să se bucure alături de noi. O asemenea zi înălțătoare o așteptăm din toate puterile sufletului și în altă parte a pământului românesc".

CUVÂNTUL GUVERNĂMÂNTULUI

Seria cuvântărilor a încheiat-o d. Emanoil Cercavski, reprezentând pe d. prof. Gh. Alexianu, Guvernatorul Transnistriei, reținut de îndatoririle zilei la Odesa, care a spus între altele:

„Trupele române și germane au făcut ca noi să serbăm pe un pământ strămoșesc, încăput până mai eri în mâini străine, împlinirea unor gânduri sfinte ale Românilor de pretutindeni. Placa desvelită acum este un simbol al simțirii și permanenței românești de aici și ca va arăta viitorimei măreția zilelor pe care noi am avut fericirea să le trăim".

Seara, în sala Teatrului de Stat din Tiraspol, în fața unei numeroase asistențe, d. profesor Const. Giurescu a ținut o conferință vorbind despre „Granițele pământului românesc".

Corul transnistrian „Dorul Bugului" și elevii școalei primare din comuna Leanca județul Dubăsari, au executat coruri și frumoase jocuri naționale locale.

GLASUL ROMÂNILOR TRANSNISTRIENI

Cuvântul d-lui Arhip. Ghirea, consilier național

FRAȚILOR,

Vă aduc salutul de recunoștință dela frații moldoveni dintre Nistru și Bug, frați de sânge, frați de lege.

Suntem nespus de fericiți să luăm și noi parte în inima Țării la această înălțătoare serbare a tuturor Românilor.

Dumnezeu a vrut ca Domnia Majestății Regele Mihai I să inscrie o nouă pagină în istoria Neamului și viteji soldați români sub căpetenia biruitorului Mareșal Antonescu să rupă blestemul Nistrului, hotar despărțitor între frați.

Mergând cu pași hotărîți pe urmele Marilor Voevozi, Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare și Duca-Vodă, glorioasa armata română ne-a rupt lanțurile robiei și ne-a scăpat de hoardele bolșevice.

Am fost și suntem trup din trupul Neamului Românesc și suntem sânge din sângele românesc.

Așa am fost și așa vrem să fim și de acum înainte.

Am fost cei dintâi descălecători pe meleagurile dintre Nistru și Bug. Astăzi cerem să se țină seama de acest drept străvechi al nostru.

Dacă în cursul veacurilor, vălul străinismului a căutat să ne acopere adevărata fată a sufletului și inimei noastre, vocea sângelui și instinctul național ne-a ținut conștiința trează.

De aceea chiar astăzi, 10 Mai, în ceasul de față, ca un omagiu adus redeșteptării Românilor Transnistrieni din 17 Decembrie 1917, la Tiraspol se consfințește un act istoric prin punerea unei plăci de amintire pe casa unde a avut loc la acea dată cel dintâi congres de manifestare națională.

Prima sărbătoare a zilei de 10 Mai, pentru noi Românii Transnistrieni este un act istoric care ne oțelește trupul și ne înalță sufletul redeșteptându-ne la viață laolaltă cu tot Neamul Românesc.

Am regăsit Patria Mamă, ne-am lipit de ea cu tot sufletul nostru, suntem fericiți și nu ne vom mai despărți niciodată.

Fericirea Patriei este fericirea noastră, încercările ei sunt încercările noastre.

Așa dar cuvântul nostru cel dintâi și cel din urmă este:

Unirea!

Mulțimea la solemnitatea desvelirii

TRANSNISTRIA

HRONICUL VREMII

Mărturii istorice despre Transnistria

Ședința solemnă a „Institutului Științific Român al Transnistriei" din Tiraspol

In sala „Victoria" din Tiraspol s'a ținut ședința solemnă a Institutului Științific Român al Transnistriei în prezența Domnilor: Prof. Gh. Alexianu, Guvernatorul Transnistriei, General Petre Dumitrescu, Prof. Constantin Giurescu, Directorul Institutului de Istorie Națională, Prof. Ștefan Bulat, Președintele Institutului, Frusin Munteanu Râmnic, directorul Propagandei, Dr. Ilie Zaftur, Andrei Nicolescu, consilieri naționali, D. Timonin, N. Ștefănescu, Octavian Giurgea, Prof. I. Minculescu, Valeriu Ghimic și alții.

Primul a luat cuvântul d-l Ștefan Bulat, fostul președinte al istoricei adunări dela 1917.

„Deschidem cea dintâi ședință a Institutului Științific Român al Transnistriei pe acest pământ românesc desrobit după un veac și jumătate de înstrăinare.

Arată că această desrobire s'a făcut prin jertfele armatei române și germane.

După lupta armatelor pentru desrobire vine lupta științifică pentru a ne scutura sufletul de stăpânirea în care suntem încătușați.

Primul pas în această direcție a început să-l facă și s'ajungă astăzi în mijlocul nostru d. profesor C. Giurescu, Președintele Institutului de Istorie Națională a României din București.

Căldura frățească pe care ne-a adus-o d. profesor ne face să îndrăznim a-l adresa rugămintea ca să prezideze ședința cea dintâi a Institutului Transnistrian, al cărui obiect de cercetare este aproape identic cu obiectul urmărit de instituția condusă de d. profesor la București.

Vă rugăm, d-le profesor, să nu refuzați dorința noastră.

COMUNICAREA D-LUI PROF. CONST. GIURESCU

Ingăduiți-mi ca cel dintâiu cuvânt al meu să fie un cuvânt de pomenire și unul de recunoștință. Pomenire a celor care au căzut pentru desrobirea acestor plaiuri; în amintirea lor ne închinăm frunțile cu smerenie. A vrut Dumnezeu, ca după un an de încercare grea, să putem vorbi liber aici, unde Neamul românesc trăește din vremuri vechi.

Iar cuvântul de recunoștință este îndreptat către oștirea noastră, care este și mândria noastră în acelaș timp; rugăm Cerul să întărească brațul celor ce ne conduc oștirea, pentru ca dreptate să ni se facă din toate părțile.

Aici, la răsărit, ne-am realizat visul, în urma succesului armatelor noastre și a celor germane de sub conducerea Mareșalului Ion Antonescu, dar să fiți siguri că se va face dreptate în toate părțile Neamului nostru.

Mulțumesc d-nului Bulat, Președintele Institutului Transnistrian, că m'a poftit aici în mijlocul D-voastră; am venit cu multă bucurie spre a vă arăta în câteva cuvinte vechimea poporului românesc pe aceste meleaguri.

Să-mi îngăduiți să enumăr câteva numai, din mulțimea de dovezi despre existența Moldovenilor aici, dovezi scrise de istorici străini, care nu aveau deci nici-un interes comun cu poporul nostru.

Suntem cei dintâiu pe aceste pământuri, așa cum a spus-o hotărîtul și dârzul țăran moldovenesc Toma Jalbă.

Aceasta nu e o afirmare de propagandă, ci este o constatare pur științifică.

Strămoșii noștri sunt în primul rând Dacii și Geții — de care un ilustru învățat grec a scris cuvinte de laudă. Este vorba de cunoscutul geograf, Strabo. El spune că acum 2000 de ani, Geții se întindeau de o parte și de alta a Nistrului — ajungând până la Borysthenes-Nipru.

Ptolemeus așează pe Tyrageți tocmai sus în Sarmația, deasupra cotului Nistrului, dincolo de cari, spre Nord-Vest sunt Tagrii, dincolo de care sunt apoi Carpianii.

Tot Strabo, în alt pasagiu, spune: între Nistru și Broysthenes întâiu este stepa getică apoi vin Geții dela Tyras, etc.

Deasemenea, în operele cronicarilor ruși se constată existența Românilor până dincolo de Nipru. Astfel în cronica lui Ipatie, izvor rusesc, se pomenesc în mai multe [illegible] între 1150—1257 „Bolohovi" precum și țara lor „Bol[illegible]". El sunt arătați, ca locuind în Nord-Estul Carpaților, până în regiunea Bugului superior, în vecinătatea principatului rusesc de Halicin. Erau conduși de cnezi. In 1231, acești cnezi ajută pe regele ungar Andrei II-lea împotriva lui Daniil Romanovici, principele Volhiniei.

Iată dar, al doilea moment, când poporul românesc se constată pe aceste meleaguri. Sunt multe detalii pentru această epocă, dar mă mulțumesc a vă aduce D-voastră numai pe cele mai caracteristice.

In secolul XIII, avem o mărturie din Crimeia, referitoare la numele unei femei. Ea datează din anul 1290 și arată că la 25 Aprilie, PietruccIolo de Cremona recunoaște că a primit dela soția sa, la Caffa, cel o nde de aspri de Crimeia care alcătuiau dota acesteia. Documentul o numește, când recunoașterea se face în fața notarului, „Alhi Mairore". Este vorba de o Româncă, Marioara.

Deasemenea prin secolul XV, găsim soldați moldoveni răspândiți prin aceste locuri. Sunt nume curat românești ca: Stanciul, Stoica, Mihai Valahul, etc.

Pe întreg țărmul de Miazănoapte al Mării Negre am fost noi, plugarii, păstorii și soldații noștri.

Știrile despre Români apoi cresc cu cât ne apropiem de epoca mai nouă. Astfel la 1639 avem mărturia lui Nicolo Barsi, care însoțea delegația ce fusese trimisă de Vasile Lupu — domnul Moldovei — în Georgia, pentru a-i aduce o nouă soție — fiindcă prima îi murise. Este vorba de Ecaterina Cireaziana.

Iată, cum glăsuește mărturia: delegația ajunge la Nipru, numit de Turci „Ozi"; între acest fluviu și mare se află o fortăreață cu câteva piese de artilerie. Pe malul celălalt sunt trei fortărețe; în cea de sus nu putea intra nici-un străin, în cea de jos se făcea târgul și acolo puteau intra toți locuitorii fortărețelor care erau Turci „și cei din afară care erau Valahi".

In drumul ei, delegația a ajuns la Oceacov, unde pașa locului, nu voia să le mai dea drumul, plăcându-i frumoasa cireaziană. A fost nevoie de mari intervenții la Poartă, pentru a putea continua drumul.

Italianul ce însoțea delegația ne arată în mod precis faptele întâmplate. El spune că Moldovenii au trebuit s'o ascundă pe cireaziană în hanurile Moldovenilor din Oceacov.

Se vede deci, importanța ce o avea populația moldovenească din Oceacov, la anul 1639.

Dela începutul secolului XVIII, putem cita un document, care datează dela 1709 — anul când s'a dat vestita luptă dela Poltava. Un ungur, însoțind rămășițele armatei lui Carol XII, regele Suediei — amintește de Valahi, pe care i-a găsit în calea sa și mai ales la Oceacov.

După cum vedeți, nu fac apel decât la izvoarele străine, nici decum la cele românești.

Pe la finele secolului XVIII, avem mărturia unui francez, Peyssonel, care vorbind de comerțul Transnistriei, amintește de Dubăsari, care era locuit de Armeni și Moldoveni.

O ultimă mărturie este a lui Paul Sumarocov — consilier rus — din ale cărui note de călătorie prin Crimeea și Basarabia, spicuim după traducerea suedeză apărută la Stockholm în 1805, următoarele: la finele lui Iulie pleacă din Odesa spre Ovidiopol; în acest din urmă oraș, „locuitorii sunt mai toți moldoveni și Greci, numai puțini Ruși. Toți sunt negustori de sare, mută adusă dela Akkerman și pe care o vând cu câștig cumpărătorilor din Polonia".

Sumarokov trece prin Maiac și ajunge la Tiraspol, zidit pe locul unde era mai înainte „SUKLEIA". In Tiraspol sunt 300 de case, locuitorii: Malorusi, Moldoveni, Munteni, Greci, Țigani. Trece prin Mălăești, sat de Moldoveni, unde observă „dulceața climei și temelor de a ținuta [illegible] bordul".

In continuare, el face o descriere lirică a regiunii dealungul Nistrului, pe malul de răsărit: „iarba crește atât de înaltă, încât nici nu se văd turmele de vite. Aerul este curat și privelistea minunată, zarzavaturi și fructe, păsări și pești de tot felul, formează bogăția acestor ținuturi binecuvântate".

Din cele de mai sus, rezultă cu obiectivitate științifică, fără niciun fel de gând de propagandă, că în această parte dela răsărit de Nistru, începând de acum 2000 de ani, cu strămoșii noștri: Daci și Geți, trecând la păstorii și plugarii de acum 1000 de ani, continuând cu soldații lui Ștefan cel Mare și până astăzi, noi suntem cei mai vechi pe aceste meleaguri.

Trebue să se știe că poporul românesc nu este venit din altă parte, și este un popor băștinaș, trăind în Țara strămoșilor și părinților lui. Acesta este adevărul. Să avem încredere în virtuțile poporului nostru, în Rege și în Conducător. Dreptatea, până la urmă, va birui. Trăiască România tuturor Românilor".

ROMANITATEA PESTE NISTRU

D. dr. I. Zaftur, consilier național, a făcut următoarea comunicare:

Romănitatea dintre Nistru și Bug nu are nevoie să fie dovedită de noi.

Acest lucru l-au făcut membrii Academiei Ruse dela Moscova în anii din urmă pentru a justifica o eventuală acțiune a armatei partidului comunist în Balcani cu scopul de a „elibera popoarele înrudite" din această parte a Europei cu cele din Uniunea Sovietică, de sub tirania jugului capitalist.

Astfel, academicianul N. S. Derjavin în ședința Academiei Ruse din primăvara anului 1939 a spus că în antichitate în peninsula Balcani au locuit protoslavii; că slavii vechi, Tracii și Ilirii, au fost unul și acelaș popor, vorbind aceiași limbă. Derjavin a fost inspirat de V. V. Struve care însă l-a chezășuit că vor aduce dovezi suficiente pe care le-ar fi putut găsi dacă ar fi consultat izvorul [illegible] cea ele.

Tot Derjavin spune următoarele: „Eu afirm, fără să adăuce problema, că dela malurile Mării Egee și Mării Adriatice, trecând peste Dunăre în actualele câmpii și văi ungurești și românești și inclusiv până la Munții Carpați la Nord, până la Nipru, Transnistria și regiunea Donului la răsărit, noi am avut aici în antichitate și la începutul Evului Mediu, în momentul apariției pe Nipru a Statului Ucrainean, adică prin secolul al IX-lea al Erei Creștine, o anumită continuitate, o anumită unitate și comunitate în dezvoltarea economică și culturală care deși a avut timp până atunci să treacă printr'o perioadă de diferențiere, mai ales lingvistică totuși, nu atât de adâncă și esențială ca să împiedice relațiile culturale ale Slavilor cu popoarele din Peninsula Balcanică. Această lungă și întortochiată frază rusească în limba românească înseamnă: O unitate etnică, lingvistică, culturală și economică din fundul Balcanilor până la Chiev și Don. Un „masiv" etnic, lingvistic și ideologic cum ar zice bolșevicii în termenul lor obișnuit, cum face și autorul la sfârșitul articolului, când vorbește despre cultura din bazinul Nipro-Dunărean.

„Constatând în toată Ucraina bogății în comori și monete romane și obiecte casnice din viața romană, arheologul V. V. Kozico spune că aceasta dovedește că felul și tehnica obiectelor sunt însoțite din viața culturală romană care avea un rol important în viața populației băștinașe.

In poemul slav din secolul al XII-lea sunt mai multe expresii în legătură cu numele Troian. Astfel avem: „erau timpurile lui Troian", „veacurile lui Troian", „calea lui Troian", „țarul Troian", „veacul al VII-lea lui Troian", „Țara lui Troian".

Asupra acestor expresii sunt patru teorii rusești pe care le discută Derjavin în „Vestnic drevnei istorii" — 1939 No. 1 pag. 150. După Costomarov, cei „trei frați", din pergamentele ucrainene se numesc „Triani". Chiar mai mult, pe timpul lui Costomarov, dacă în familia unui ucrainean erau trei fii, aceștora li se spunea „Triani". Derjavin combate teoriile sale asupra acestor expresii, susținându-se pe cea care face legătura între Troian și împăratul Traian și spune: slavii ruși sunt din cele mai îndepărtate timpuri moștenitorii Tracilor și legați și culturii populației dintre Nipru și regiunile apropiate ale Transnistriei și inclusiv până la țărmurile Mării Egee". După el, romanii au preluat monumentul clasic al literaturii slave vechi „Slovo o polcu Igoreve", a creeat pe baza acestei largi moșteniri culturale".

Poienarii de pe Nipru, adică ucrainienii, au păstrat amintirea împăratului roman Traian în povești, în onomastica satelor „Trianovti - Troian", „Trianivca", foarte răspândite în tot ciprinsul Ucrainei vestice, precum și în limba de toate zilele când se vorbește despre trei frați voinici.

In sprijinul afirmațiilor sale, Derjavin aduce și părerea scriitorului ucrainean Omelian Ogorovschi, care la 1876 a descris valul lui Traian din Ucraina, spunând că acest măreț val există încă și acum dealungul malului stâng al râului Ros, afluentul Niprului, trecând dela Belaia Tercovi prin satele Tominivca, Cipilivca, Suholisia, orașul Rochichino, satul Orșania și la satul Zavaroe a la sprejudețul Bogoslav către satul Ninițî. Acest val are o lungime de 84 verste și o înălțime de două stânjeni. După Ogorovschi, valul lui Traian, dintre Bug și Nipru, nu numai indica hotarul Daciei, dar îl și apăra și servea în acelaș timp ca artere pentru circulația mărturiilor.

Ioan Hotnorscki, scriind cel la 1890, arheologul pus Ioan Hotnorscki spune că el avea coasta întărită cu armura de lemn.

Pe toate hărțile vechi ruse, în limba greco-Rusia indică la sud hotarul teritoriului ocupat de daci. Fără aceasta ajunseră colonii desvoltate și târziu Grecii, care au întemeiat târziu Grecii, care au întemeiat [illegible] comerciale și o mănăstire. Ca până la acest râu se întindea după anul 64 al Erei Creștine și imperiul roman care stăpânea amândouă dela Nistru până la Nipru litoralul Mării Negre și Crimeia.

Iată ce scrie I. Hotnorscki despre Geți: „După înfrângerea suferită în lupta cu Traian în anul 106, plecând din Imperiul roman la Nord-Vest s'au răspândit în Rusia sud-estică, unde au dus cu ei diferite obiecte de cultură romană și podoabe străine, care s'au găsit în movilele dela Iablonovca și Malaia Ladîjina, precum și monete romane, care se găsesc pretutindeni în regiunea sud-estică inclusiv până la Caucaz, unde la 1867 a fost găsită lângă spitalul Chirilov o comoară mare cu monete romane din secolele I și II descrise de Leopardo „și mai departe", dar geții s'au răspândit înainte de Era Creștină în regiunea sud-estică a Rusiei, aducând cu ei elemente civilizației romane, produsele industriei romane, podoabele de bronz și argint, monete și arme de fier și odată cu venirea lor s'au răspândit la noi obiceiul de înmormântare romană, arderea cadavrelor".

Tot Hotnorscki, vorbind despre Geți spune că aceștia, plecând din Carpați au ocupat Moldova, Basarabia, Podolia și Ludomeria", iar după ce Leu biblul pe Lizimach „Geții au început să și întindă la răsărit în peninsula Crimeiei pe Sciții care duceau o viață nomadă între Bug și Nistru. Cei care s'au așezat pe Nistru s'au numit Tirageți. De altfel Dacii sunt așezați din Carpați și inclusiv până la Nipru pe harta Peutingeriană tabula itineraria, compusă la Roma în anul 210 și care se păstrează la Viena".

Vedem din cele spuse cum autorii ruși mai ales cei moderni fără să fi rugați și binevoindu-ne, urmărind alte scopuri, ne-au făcut un serviciu arătându-ne cu atâta bogăție de amănunte hotarele noastre istorice, etnice și spirituale, scoțând totodată, în lumină contribuția civilizației geto-romane la crearea vieții culturale a Rusiei Chievene. Sabia viteazului soldatului român sfințește încădată, cu sânge din belșug, aceste drepturi.

17 DECEMBRIE 1917

D-l *Prof. Ștefan Bulat*, Președintele Institutului și consilier național a făcut următoarea comunicare:

25 de ani în urmă, la 17 Decembrie 1917 destinul a hărăzit să arate o rază de lumină Românilor Transnistrieni după 124 de ani de subjugare rusească.

Revoluția rusă din 1917 a declarat libertatea națională la cele 103 popoare aflate sub stăpânirea țarismului; atunci și Românii din sudul Rusiei s'au adunat la Chișinău în ziua de 21 Octombrie 1917 unde proclamă Basarabia „Republică Autonomă cu granițele la Nistru și Prut".

Participând la acest Congres eu, Toma Jalobă și Alexandru Dâmian din partea Transnistrienilor personal am scris o moțiune și am depus-o congresului, cerând prin ea întinderea granițelor republicei până la Bug.

Congresul respinge moțiunea și după aceia Toma Jalobă spune cuvintele profeției istorice, iar în sufletele noastre a născut ideea de a organiza la Tiraspol un congres asemănător celui de la Chișinău și care a și avut loc în zilele de 17 și 18 Decembrie 1917 și asupra căruia voi căuta să dau astăzi câteva impresii personale.

Atmosfera politică în preajma congresului era tulbure. Poporul se săturase de promisiuni nerealizate ce i se făceau de către propagandiștii revoluționari.

Delegații trimiși se interesau dela sate, încântați de primirile făcute de către popor. Dragostea cu care Moldovenii primeau vestea desrobirei naționale era de nedescris.

Primul început de mișcare națională și pregătire pentru acest Congres a fost tipărirea unei „Chemări" adevărate lozinci [illegible].

La această chemare, au răspuns [illegible] din guberniile Herson și Podolia [illegible] delegați din Basarabia [illegible] la Congres au delegat [illegible] speciale date prin [illegible] [illegible] putere legală [illegible] Congres.

In ziua de 16 Decembrie, [illegible] Congresului, [illegible] delegați dela sate [illegible] vedeam [illegible] pregătiri Congresului.

In dimineața zilei de 17, la ora opt, intrând în sala destinată pentru adunare, am găsit [illegible] delegații [illegible] limba moldovenească. Patru din acești oameni erau îmbrăcați în mantăi de lână cu glugă, și [illegible] după [illegible] Dubăsarilor [illegible] lângă și lungi până la pământ, [illegible] sub care se vedeau [illegible] pe deasupra cu brâie roșii. Portul lor arăta că ei trebue să fie din satele apropiate de Tiraspol.

Acest număr mic de prezenți m'a întristat și mai mult decât lipsa delegaților din ajun.

Din vorbă am aflat că numai trei sunt delegații satelor, iar restul au venit din proprie inițiativă, ca să știe și ei ce se face.

Am eșit din sală și îndreptându-mă pe strada Pocrovscaia spre Catedrală mă gândeam cum să ies din încurcătură.

Pe podul din centrul orașului, am întâlnit patru delegați ai Sfatului Țării, veniți dela Chișinău, d-nii: Pantelimon Halippa, Anton Crihan, Mari și Marian rul Gafencu. Domnul Halippa mi-a prezentat pe o cinstea personală, d. prof. Onisifor Ghibu, veniți cu toții pentru a lua parte la congres. La tristeța de până acum, m'a prins rușinea, gândindu-mă că am deranjat lumea și din lipsa delegaților nu vom avea posibilitatea să ținem congresul.

In acest timp a apărut Toma Jalbă și am simțit o ușurare, îmbrățișându-l cu gândurea neînfrânilor, și cerându-mi scuze m'am despărțit de ei și am plecat înainte, dus de frământarea sufletului și căutarea soluției.

La ora 11, revenind în sala de ședință, am rămas uimit, găsind sala și coridorul arhiplin de lume, care citeau ziare și cărți moldovenești împărțite de d. Ghibu și delegații Sfatului Țării.

M'am bucurat nespus văzând pentru prima oară în atâta număr numai chipuri de Moldoveni și auzind atâta vorbă în limba moldovenească.

Am simțit o învioarare și un impuls de viață m'a făcut să deschid congresul cu toată încrederea în reușita lui.

Desbaterile chestiunilor puse în program, aveau un aer de bucurie și încredere că din ele va lua naștere viața românească pe aceste pământuri strămoșești. Hotărîrile se luau cu voturi normale, căci în sufletul tuturor vibrau aceleași dorințe de viață națională. Două idei adânci au stăpânit interesele celor de față:

I. — Limba noastră pe aceste pământuri moldovenești.

II. — Dorința de Unire cu Moldova.

Dacă ne uităm la partea a doua din Chemarea răspândită pe la sate cu „Ce ne trebue nouă" apoi vedem că Moldovenii nu se interesau de administrare, nici de valori materiale și nici de alte ordine sociale, peste care treceau iute, ca să intre mai repede în desbaterea celor două chestiuni: Limba și Unirea.

Ei vreau școlile să învețe [illegible] limba moldovenească pe toată întinderea Transnistriei, din ce vă rămân toate [illegible] vieții moldovenești.

Ei cereau: Limba moldovenească în școală, în biserică, în administrație, în spitale, în [illegible] și ziare [illegible].

Iată afirmările delegației dela [illegible] când am [illegible] pentru Chemare, [illegible] Moldoveni a spus de [illegible] „Iată că [illegible] și [illegible] care pe cel" și a [illegible] mai un [illegible] în „Chemarea";

„Eu [illegible]

„[illegible] în Unire [illegible] cuplen despletea".

Unul dintre [illegible] din mijlocul [illegible] nu poate fi [illegible] în [illegible].

— „[illegible] noastre [illegible] din această Basarabie [illegible] istoria ne [illegible] grupați de [illegible] lucrăm în unire și [illegible]".

Cu altă ocazie, iată în timpul discuțiilor, aceiași [illegible] prezent și mai [illegible] care am [illegible]:

— „Trecă [illegible] pe [illegible] Basarabia, [illegible] nici [illegible] în mijlocul Basarabiei".

Când d-a [illegible] cu oamenii dela sate? [illegible] parte din Ucraina [illegible] la Moldova. [illegible] la Congres: „Să ne [illegible] (unim) cu frații noștri din Moldova, Oamenii dela țară [illegible] trimiși cu [illegible] ne așteaptă pe noi la sate.

Delegatul comunei [illegible] din Podolia, Ștefan Lupu a cerut insistent:

„Să facem acum [illegible] de garanție ca să ne unim cu Basarabia".

Dar problema unirei a fost amânată pentru [illegible] Congresul din Chișinău [illegible] odată moțiunea [illegible] la acest Congres [illegible] pentru a face o nouă [illegible] ce era necesară o [illegible] în Sfatul Țării.

Din acest motiv [illegible] hotărît să convoace un alt Congres, la 9 Ianuarie 1918, în care să fie discutată în special problema Unirei cu Republica Moldovenească.

Dar acestei probleme [illegible] fost sortit să fie discutată și să [illegible] hotărârei preliminare, [illegible] împrejurările politice [illegible] care au [illegible] discuția de asemenea natură.

Din cele arătate mai sus [illegible] însemnătatea zilei de 17 Decembrie pentru Moldovenii dintre Nistru și Bug.

Dacă Românii din [illegible] alipite la Patria Mamă în anul 1918 au [illegible] evenimente mai [illegible] în istoria Neamului, aceasta se datorește împrejurărilor politice internaționale, care [illegible] proiectat pe ei mai mult decât pe noi.

Noi ne-am [illegible] și am rămas în așteptarea [illegible] mai bune, suferind [illegible] grele chinuri, cunoscute în istoria omenirei.

Astfel, mulțumită sacrificiilor făcute de Armata Română și Germană, vedem în fața noastră realizarea dorinței manifestate acum 25 de ani în urmă, auzim limba noastră răsunând pe aceste plaiuri și Unirea bătând la ușa noastră!

Sunt convins că Moldovenii din Transnistria au în sufletele lor aceiași bucurie pe care o am și eu.

(Continuare în pag. 6-a)

ȚARA DE AZI ȘI ȚARA DE MAINE

MĂRTURII ISTORICE DESPRE TRANSNISTRIA

Urmare din pag. 4-a

Cuvântarea D-lui Andrei Niculescu

[illegible]

Un cuvânt de laudă pentru revista „VATRA”

[illegible]

D. S.

In aceste ceasuri de spovedanie, îmi reazăm credința și puterea pe tine, țăran sănătos și puternic, pe glia ta sfințită, pe munca ta curată, pe tine îmi reazăm toată fapta și ție îți voiu da totul, fiindcă tu ești inima Neamului, care bate sănătos și statornic și-și varsă sângele jertfei, fără vorbe și fără ură.

Mareșal I. ANTONESCU

RĂZBOIUL DREPTĂȚII

[illegible]

CRONICA SĂPTĂMÂNII

[illegible]

Cu prilejul călătoriei în Transnistria

De vorbă cu părintele Alexandru Miski din Nikolaiev

[illegible]

Ion Apostol

TRANSNISTRIA

M. S. Regele și Mareșalul Ion Antonescu, trec în revistă trupele

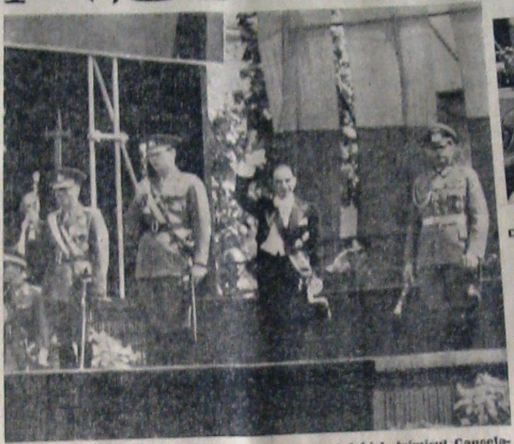

M. S. Regele, Mareșalul Ion Antonescu și Mareșalul List, trimisul Cancelarului Hitler, primesc defilarea trupelor, în ziua de 10 Mai

D. prim ministru Mihai A. Antonescu și Mareșalul List la serbările zilei de Zece Mai

D. Mareșal Ion Antonescu și Mareșalul List, la serbările zilei de Zece Mai din Capitală

Serbarea zilei de Zece Mai la Odesa. — D-nii Gh. Alexianu, guvernatorul Transnistrie, general Petre Dumitrescu, primesc defilarea trupelor

D-nii Guvernator Alexianu și general Petre Dumitrescu primesc defilarea companiei de onoare cu prilejul zilei eroilor la Tiraspol

Delegația de țărani transnistrieni în frunte cu d. Arhip. Ghinea, consilier național, a luat parte, împreună cu frații basarabeni și bucovineni, la marile serbări ale zilei de Zece Mai din București

Societatea Națională de Editură și Arte Grafice „DACIA TRAIANA", București, Strada Sărindar, 5-7-9